

Eitt sindur um ógegni (inabilitet) hjá føroyiskum kommunustýrislimum

Sjúrður Rasmussen

Inngangur

Í öllum rættarskipanum um okkara leiðir hevur tann lögfrøðiliga grundregla verið, at tá ið persónur situr í almennum starvi, skal hann vera persónliga óheftur av tí málí, hann viðger, soleiðis at avgerð hansara tænir heildini sum best. Hevur persónur havt egin áhugamál í einum málí, sum er til viðgerðar, hevur hann verið roknaður sum ógegnigur (inabilitur) við teirri avleiðing, at hann hevði ikki rætt til at vera á fundi ella taka avgerð um tað mál, hann var ógegnigur í. Tað var ikki hildið nóg mikið, at hann sjálvur segði, at hann fór ikki at fylgja persónligum áhugamálum, bert hugsaði møgu-leikin hevur havt við sær, at hann ikki kundi vera á fundi ella taka lut í fundaravgerð.

Í Føroyum eru 50 kommunur¹⁾. Í 9 kommunum eru fleiri enn 1000 íbúgvær. Í 13 eru millum 500 og 1000 íbúgvær, og 28 hava færri enn 500 íbúgvær.

Hesi lágu íbúgvatøl í kommunum gera, at viðurskiftini eru smá, og at tað meiri enn so hendir seg, at mál, sum hava persónligan áhuga hjá teimum einstøku kommunustýrislimunum, eru til viðgerðar. Av hesi orsók er ætlanin við hesi grein at greiða gjøllari frá ógegnishugtakinum í arbeiðinum hjá

føroysku kommunustýrislimunum, tað sum í lögfrøðini verður nevnt serligt gegni (habilitetur) ella ógegni.

Hugtakið vanligt gegni verður ikki viðgjort her. Hetta snýr seg um, hvørji krøv skulu verða lokin, til tess at persónur má sigast at vera lögliga valdur ella settur í starv, eitt nú útbúgingar o.s.fr., og um hesi krøv vóru lokin.

Lögargundarlagið undir ógegni hjá kommunustýrislimum.

Í løgtingslög nr. 45 frá 29. juni 1972 um føroyisku kommunurnar 9. gr. eru reglurnar um ógegni hjá kommunustýrislimum ásett-ar:

»§ 9.

Bygda(r)ráðið ger av, um eitt mál er slíkt áhugamál hjá einum limi, at hann ikki eiger at taka lut í fundaryiðgerðini og atkvøðugreiðslu hesum málí viðvjkandi. Um so er, skal avvarðandi fara av fundinum, meðan málid verður viðgjort. Bygda(r)ráðslimur skal sjálvur siga frá, um hann heldur iva vera um habilitet sín.«

Tá ið kommunulógin varð løgd fyrir tingið 20. oktober 1971, hevði landsstýrið ongar viðmerkingar til hesa grein. Heldur ikki arbeiðsbólkurin, sum hevði gjørt uppskotið

til 9. gr., hevði viðmerkingar til greinina; men arbeiðsbólkurin sigur, at fyrimyndin fyrir allari kommunulógini sum heild fyrst og fremst er danske kommunulógin²⁾. Samsvarandi danske ásetan er 14 gr. í Lov om kommunernes styrelse nr. 223 frá 31. maí 1968 soljóðandi:

»§ 14.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt et medlem har en sådan interesse i en sag, at han er udelukket fra at deltage i communalbestyrelsens forhandling og afstemning om sagen.

2. stk. Et medlem skal underrette communalbestyrelsen, hvis der foreligger forhold, der kan give anledning til tvivl om hans habilitet.«

Donsku og fóroysku ásetanirnar eru tí líkar, og kunnu viðmerkingar innanríkismálaráðharrans, tá ið danske kommunulógin varð framløgd, nýtast sum talkningarhjálp til 9. gr. í fóroysku kommunulóbini, og tað ber eisini til í ein vissan mun at nýta venju hjá innanríkismálaráðinum í hesum málum.

Tá ið danske kommunulógin varð framløgd fyrir fólkatingið árið 1967/68³⁾, segði danski innanríkismálaráðharrin um 14. gr. sum er samlík 9. gr. í fóroysku kommunulóbini:

»ad § 14.

Det har altid været anset for et fundamentalt retsprincip, at ingen kan afgive stemme i en sag, hvori han har en væsentlig personlig interesse, f.eks. fordi den angår hans ægtefælle eller hans beslægtede eller besvogrede i ret op- og nedstigende linie. Overholdelsen af dette princip er en forudsætning for offentlighedens tillid til communalbestyrelsens afgørelser. Det nævnte princip er ikke udtrykkelig optaget i styrelsesloven på grund af vanskeligheden ved at formulere en regel, der vil kunne dække samtlige opstående tilfælde.

Da det er af afgørende betydning, at communalbestyrelsen når frem til en hurtig afgørelse af det formelle spørsgsmål om habiliteten, er det foreskrevet, at communalbestyrelsen selv afgør, hvornår et medlem skal

vige sit sæde. Heri ligger således, at et medlem ikke kan forhale behandlingen af sagens realitet ved at kræve, at spørsgsmålet gøres til genstand for klage eller indbringes for domstolene, men i sidste instans er det fortsat domstolen, der har afgørelsen af habilitesspørsgsmålene.

Man har overvejet spørsgsmålet om at give et medlem, der viger sædet på grund af inhabilitet adgang til at lade sig afløse af stedfortræderen ved sagens behandling i communalbestyrelsen for dermed at undgå, at den tilfældighed, der ligger i inhabilitetstilfældene, skal kunne påvirke en flertalsgruppens muligheder for at gennemføre sine beslutninger, men man har – på grund af de tekniske og øvrige saglige betænkeligheder, der vil være forbundet med en sådan ordning – afstået fra at foreslå en regel herom.

Til stk. 2. Spørsgsmålet om inhabilitet må om muligt bringes på det rene, inden en beslutning træffes i sagen, og det må derfor påhvile communalbestyrelsens medlemmer selv at gøre opmærksom på de omstændigheder, der kan begrunde tvivl om habiliteten.«

Sostatt greiðir kommunulógin ella grundarlagið undir henni – orsakað av trupulleikunum við at greiða henda spurning út í æsir – ikki frá, hvat ógegni er, men greinir bert um formliga framferðarháttin.

Hvat er ógegni?

Fyri dómarar ásetir rættargangslógin 60. gr., nær dómari er ógegnigur. Hon er soljóðandi:

»§ 60. Ingen må handle som dommer i en sag, når han

- 1) Selv er part i sagen eller er interesseret i dens udfald eller, hvis det er en straffesag, er forurettet ved forbrydelsen;
- 2) er beslægtet eller besvogret med nogen af parterne i en borgerlig sag eller med sigtede i en straffesag i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn eller er en af parternes eller sigtedes ægtefælle, værge, adoptiv- eller plegefader, adoptiv- eller plejesøn;
- 3) er gift med eller beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende linje eller beslægtet i sidelinjen så nær som søskende med nogen i en borgerlig sag op-

trædende advokat eller anden rettergangsfuld-mægtig for en af parterne eller med den forurette-de i en straffesag eller dennes rettergangsfuld-mægtig eller med nogen i en sådan sag optrædende of-fentlig anklager eller politiembedsmand eller for-svarer for sigtede;

- 4) har aflagt vidnesbyrd eller været syns- eller skøns-mand i sagen eller har handlet i den, hvis det er en borgerlig sag, som advokat eller i øvrigt som retter-gangsfuld-mægtig for nogen af parterne og, hvis det er en straffesag, som politiembedsmand, offentlig anklager, forsvarer eller rettergangsfuld-mægtig for den forurettede;
- 5) har handlet i sagen i den underordnede instans som dommer eller, hvis det er en straffesag, som nævning eller domsmand.

Stk 2. Den omstændighed, at dommeren, fordi flere em-bedsvirksomheder er forenede i hans person, tidli-gere af den grund har haft med sagen at gøre, med-fører ikke inhabilitet, når der ikke efter de forelig-gende omstændigheder er grund til at antage, at han har nogen særegen interesse i sagens udfald.«

Harafturímöti greiðir eingin lögartekstur greitt frá, hvat ógegni hjá kommunustýris-limum er, og er tí neyðugt til tess at greiða henda spurning at nýta lögreglurnar sum javndømi so langt sum til ber og at leggja hetta hugtak fast út frá endamálínum, sum er at forða persóni í almennum starvi at fáa möguleika at lata persónlig áhugamál ganga fram um áhugamál hjá heildini í eini kommu-nu.

Niðanfyri verður gjørd ein roynd at lýsa ymiskar stóður, har talað kann verða um ógegni ella ikki; men tað verður gjørt vart við, at henda gjøgnumgongd á ongan hátt er fullfiggað, við tað, at dømini eru so ym-isk og ring at siga nakað um frammanund-an. Eisini verður gjørt vart við, at dømi um rættarvenju á hesum øki eru fá, og tað tí er ein nakað óviss meting, ið sett er upp niðanfyri.

I **Kommunustýrislimur er partur í málínum:**

a) *Egin persónlig viðurskifti:*

Skal kommunustýrið viðgera eitt byggi-loyvi ella annað alment loyvi til einstak-an kommunustýrislim, er greitt, at hann er ógegnigur í málínum. Sama er, um viðgerðin snýr seg um skattalætta ella fíggjarliga veiting av einum og hvørjum slag til tann sama. Ein serligur spurningur er, tá ið kommunustýrið viðger mål um at seta í gildi byggisam-tykt fyrí kommununa. Tílíkt mål nemur við nærum allar bygdarráðslimir og alt fólk í kommununi, og tað ber tí ikki til at siga, at ógegni liggur fyrí hjá teim einstóku bygdarráðslumunum uttan so, at ein við viðgerðina av byggisamtyktini fer serliga at viðgera eina klagu um øki, sum viðvíkur einstókum kommunustýr-islimi. Sama er, um kommunustýrislimur umboðar ein persón í tilíkum mál-um, eitt nú sum málførslumaður (advokatur), grannskoðari ella bókhaldari.

b) *Vinna:*

Skal kommunustýrið viðgera mål um at seta eitt ávist arbeiði í gongd í kommu-nuni, ella um at onkur skal setast í starv, er kommunustýrislimur ógegnig-ur at luttaka í málsviðgerðini, um hann sjálvur hevur givið tilboð ella er um-søkjari. Tó kann hann vera við í málsviðgerðini, um so er, at kommunu-stýrið setur til atkvøðugreiðslu eitt av-markað tal av umsøkjaram, sum hann ikki er tикиn uppí, t.d. um ein nevnd

hevur gjort tilmæli um hetta. Er kommunustýrislimur settur í starv innan ráðveldi (»regi«) kommununnar, t.d. sum skúlalærari, verður spurningurin, um hann er ógegnigur, tá ið kommunustýrið viðger eitt nú spurningar um fíggjarligar veitingar av ymsum slag til stovnin, har hann er settur. Her verður personurin ikki hildin at vera ógegnigur uttan so, at avgerðin í serligan mun kemur honum við ella veitir honum persónliga betri fíggjarligar sömdir.

Tá ið kommunustýrislimur er settur í kommunustarv, og kommunustýrið skal seta ein yvir honum, hevur innanríkismálaráðið havt ta fatan, at hann ikki má taka lut í tilfíkari seting, og er hetta eisini so í Føroyum. Innanríkismálaráðið segði frá í einum málí⁴⁾, at starvsfólk á almannadeild hjá býráði ikki kundi vera við til at viðgera seting av nýggjum almannastjóra.

Eigur viðkomandi kommunustýrislimur høvuðspart í vinnufelag, sum sökir um tað, sum nevnt er undir a), er hann ógegnigur til luttku, tá ið tað er líkt til, at avgerðin fer at verða honum til gagns í persónligu støðu hansara fíggjarliga. Eitt sindur ivasamari er spurningurin um ógegni, tá ið kommunustýrislimur er partaeigari í felag, sum er til viðgerðar í kommunustýrinum smb. a).

Í Føroyum hevur tað ofta verið roknad sum ein góðgerð at seta pening í virki í smáum bygdum, tá ið tað sjáldan hevur verið soleiðis, at partabrévini hava givið meiri av sær enn vanliga bankarentu, og í flestum fórum heldur ikki tað. Tí er høvuðsreglan her helst,

at partaeigari ikki er ógegnigur í tilíkum málum uttan so, at hann eיגur ein storrri part av partapeninginum (eini 30% ella meir), ella væntast kann, at avgerðin hjá kommunustýrinum fer at geva honum persónliga fíggjarligan vinning.

Øðrvísi er støðan, tá ið kommunustýrislimur starvast í virki, sum er til viðgerðar sambært a). Í tilíkum fórum kemur viðkomandi kommunustýrislimur í tvistøðu ímillum arbeiðsgevara- og kommunuatlit sum heild, og er tá vandi fyri, at hann í arbeiði sínum verður hóttur við at verða uppsagdur, um hann ikki ger eftir ynskjum arbeiðsgevarans. Innanríkismálaráðið hevur sagt sína hugsan í tveimum málum um henda spurning:

Ein skúlastjóri á einum privatum realskúla var kommunustýrislimur og skuldi á fundi taka støðu til, um kommunan skuldi gera avtalu við skúlan, har hann var skúlastjóri. Innanríkismálaráðið helt, at hann var ógegnigur av tí, at skúlin mátti vænta, at hann sá skúlans áhugamálum til góða⁵⁾.

Ein sparikassastjóra, sum var kommunustýrislimur, helt innanríkisráðharrin vera ógegnigan í einum málí, har kommunan skuldi taka støðu til útleigu av einum øki til sparikassan, har hann var stjóri⁶⁾.

Landsstýrið hevur sagt sína hugsan í einum tilíkum málí⁷⁾.

Málið snúði seg um, at býráðið í eini kommunu skuldi taka støðu til at leiga út eitt øki til eina fyrítøku í býnum. Býráðið gjørði av, at tveir av býráðslimunum, sum ivi var um, vóru gegnigir at taka lut í málsviðgerðini. Annar hevði

fulltíðarstarv hjá viðkomandi felag sum tímalöntur, hin sat í stýrinum fyrir fyrtökuni. Landsstýrið boðaði kommununi frá, at teir báðir býráðslimirnir vóru ógegnigir, og setti úr gildi avgerð býráðsins um at leiga út umrødda øki, við tað at tað var samtykt við 5 atkvøðum móti 3, og tí ikki hevði verið samtykt, um so var, at ógegnigu limirnir ikki hóvdu tikið lut.

Sostatt er sama gallandi, um hann er limur í einum stýri fyrir tilíkum virki. Innanríkismálaráðið hevur tó í einum mál⁸⁾ sagt frá, at tveir kommunustýrslimir, sum vóru umboðsráðslimir í einum banka, vóru ikki ógegnigir í einum mál um, at kommunan skuldi leiga skrivstovuhóli frá bankanum. Kommunustýrslimir er heldur ikki ógegnigur, um hann er kommunuvaldur nevndarlimur. Tá kemur hann ikki í tvístøðu, men fær røkt kommununnar endamál báðar vegir.

- c) *Mál hjá áhugabólki, sum kommunustýrslimur eisini er í.*

Um so er, at kommunustýrslimir hevur tilknýti til ein ávisan áhugabólk í kommununi, er hann neyvan ógegnigur, tá ið mál hjá hesum bólki koma fyrir, við tað at hesi mál ikki koma honum persónliga til góðar, ella vandi er fyrir hansara fíggjarligu støðu, eitt nú um limur ella nevndarlimur í ítróttafelag í eini bygd er bygdarráðslimir, og mál er fyrir um fíggjarliga veiting til felagið av einumhvørjum slagi. – Hann kann já frá hesum áhugabólki hava fingið til uppgávu at vera teirra umboð.

II Ógegni av skyldskaparviðurskiftum

Her er helst at nýta 60. gr. nr. 2 í rættargangslögini um ógegni hjá dómarum til javndømis, soleiðis at skilja, at um kommunustýrslimir er skyldur í beinan aettlegg ella í síðulegg við ein part í málunum sbr. I so nær sum systkinabørn, so er hann ógegnigur. Sama er, um parturin er hjúnafelagi, verji, aetleidiðingar- ella fosturfaðir/-móðir, aetleidiðingar- ella fostursonur/-dóttir ella er trúlovaður viðkomandi parti.

Ein spurningur er kortini, um til ber at taka javndømi av grein 60 í rættargangslögini í teim fórum, tá ið kommunustýrslimir er skyldur við sjálvstøðugan málførslumann (advokat), grannskoðara ella bókhaldara, sum virka fyrir parti í málinum.

III Ógegni orsakað av kommunustýrslistarvinum

Sjálvsagt er kommunustýrslimir ikki ógegnigur, tá ið talað er um at velja hann í nevnd sum kommunuumboðsmann ella býráðsformann.

Harafturímóti er kommunustýrsliformaður ógegnigur, tá ið spurningur er til viðgerðar í kommunustýrinum um at áseta samsýning fyrir tilíkt arbeidi, um áhugamál hansara, tá ið soleiðis ber til, er øðrvísi enn kommununnar sum heild.

IV Kommunustýrslimir, sum hevur fyrri tikið avgerð í málinum.

Um so er, at lóggávan hevur givið möguleika til avgerð á fleiri rættarstig-

um, er kommunustýrislimur ógegnigur, um kommunustýrið er eitt stigið, og kommunustýrislimur fyrir hefur tikið støðu í málinum. Eitt tilíkt dömi hefur landsstýrið tikið avgerð um ⁹⁾). Málið snúði seg um, at kommunustýrislimur var valdur í valnevndina í kommununi, og var eftir kommunuvallógini ikki ásett, at valnevdarlimur skuldi vera kommunustýrislimur.

Valnevndin gjørði av, hvort nakrir valseðlar vóru ógildir ella ikki, og var henda avgerð kerd til kommunustýrið, har kommunustýrislimurin, sum fyrir hevði tikið støðu til málið í valnevndini, tók støðu einaferð afturat. Landsstýrið boðaði viðkomandi bygdarráði frá, at kommunustýrislimurin var ógegnigur til at viðgera málið á øðrum rættarstigi. Orsókin til ógegni er, at lóggávan tryggjar, at málið verður viðgjört óheft á øllum rættarstigum, og at hesin mógu-leikin er burtur, um sami persónur tekur lut á fleiri rættarstigum.

Harafturímóti er kommunustýrislimur ikki ógegnigur, um hann í øðrum eg-inleika hefur viðgjört málið fyrir, og málviðgerðin ikki er á fleiri rættarstigum, t.d. um hann sum einstaklingur á aðalfundi hefur atkvøtt fyrir at góðkenna roknskap hjá felagi, og kommunustýrið eisini skal góðkenna sama roknskap.

V Kommunustýrið sjálvtt ógegnigt

Skal kommunustýrið viðgera mál, har tað sjálvtt sökir um byggiloyvi til t.d. skúla- ella læknamiðstöð, er tað ikki ógegnigt, tí aðramáta hevði ógegni havt

við sær, at eingin nakrantið fekk tikið støðu til málið. Sama er at siga, um fíggjarligar veitingar ella onnur mál viðvíkjandi virki, har kommunan er høvuðspartaeigari, t.d. flakavirki í bygdini ella smolt- ella alistøð, sum eitt kommunupartafelag eיגur.

Viðmerkjast skal, at er tað so, at kommunustýrislimur setur fram ynski um at verða frítíkin frá at luttaga í eini málsviðgerð or-sakað av ógegni, eiger kommunustýrið at játta hesum ynski, utan so at hetta ynski er heilt burturvið.

Um ógegni í nevndum undir kommunustýr-unum

Fyri nevndarlimir í nevndum undir kommunustýrum galda somu reglur um ógegni sum frammansfyri, tá ið mál eru til viðgerðar, og avgerðir verða tiknar.

Ein serregla er tó í 23. gr. 1. stk. fyrir ógegni í nevndum, sum er soljóðandi:

»Eingin, sum situr í starvi hjá kommununi, má vera limur í nevnd, sum hefur við hansara starvsviðurskifti at gera.«

Reglan er komin í lögina at fyribryrgja tí støðu, at ein starvsmaður á lægri stigi sum nevndarlimur fær eftrilit við dagliga hægri fyriskipaða sínum.

Hvør ger av, um kommunustýrislimur er ógegnigur?

Kommunulógin 9. gr. ásetur, at bygda(r)-ráðið ger av, um eitt mál er av slíkum áhuga hjá einum limi, at hann ikki eiger at taka lut

í fundarviðgerð og atkvøðugreiðslu. Samsvarandi viðmerkingunum, tá ið ásetingin sá dagsins ljós, er mannagongdin tann, at tað ræður um at fáa eina skjóta avgerð um gagnisspurningin, so at tað skal ikki bera til hjá nøkruum at seinka málsviðgerðini, um enn hann hevur hug til tess. Av somu viðmerkingum skilst, at avgerðin smb. 9. gr. er rættarlig avgerð og ikki verklig avgerð – de jure og ikki de facto – tí tað verður ført fram, at avgerðin hjá kommunustýrinum er ikki endalig, men at tað eru dómstólarnir, sum eiga ta endaligu avgerðina. Eftir 63. gr. í donsku grundlögini liggar avgerðin um rættarligar spurningar – »övrighedsmyndighedens grænse« – hjá dómstólunum, men teir skulu ikki döma, tá ið tað snýr seg um metingar í verki hjá umsitingini.

Avgerðin hjá kommunustýrislum verður tikan eftir vanligum atkvøðureglum. Teir limir, sum koma undir ógegni í avvarðandi máli, taka eisini lut í viðgerðini. Hetta er staðfest í 8. gr. í standardreglugerð fyrir kommunur.

Við tað at avgerðin hjá kommunustýrunum í ógegnismálum er ein rættarligur spurningur, er landsstýrinum heimilað smb. 42. gr. 1. stk. í kommunulögini sum eftirlitsmyndugleika at taka stóðu til ógegnisspurningin og at seta úr gildi avgerð hjá kommunu, sum ógegnigur limur hevur verið uppi í málsviðgerð hjá. Landsstýrið hevur eisini í verki, so sum frágreitt omanfyri, tikið stóðu til gagnisspurningar. Hetta er eisini fest í donskum ástóði. Erik Harder¹⁰⁾ sigur m.a. um spurningin:

»Der ligger ikke i lovbestemmelsen nogen kompetence for kommunalbestyrelsen til at afgøre habilitets-spørgsmål med præjudiciel virkning for en beslutnings gyldighed. Medlemmer eller andre, hvem kommunal-

bestyrelsens beslutning berører, er ikke afskåret fra at anfægte beslutningens gyldighed ved at anlægge sag ved domstolene eller ved at henvende sig til tilsynsmyndigheden om annulation af en beslutning eller om undladelser af at godkende den, hvis den kræver godkendelse.«

Somu uppfatan hevur Poul Andersen¹¹⁾:

Tað hevði eisini verið ein sera óheppin stóða sæð frá rættartilvitsku-sjónarmiðum, um so var, at avgerð kommunustýrisins var endalig. Vóru t.d. 3 av kommunustýrislum unum í lítlari kommunu við 5 limum ógegnigir, tí teir tríggir í felag róku virki í bygdini, kundu teir bindandi sagt seg vera gegnigar, og einki eftirlit fekk lagt seg út í málið. Eisini hevði hetta sviðið til rættareindina í Föroyum; ógegni má vera hitt sama í øllum kommunum. Tann, sum avgerðin um ógegni rámar, hevur rætt til at leggja avgerð landsstýrisins viðvíkjandi ógegnisspurninginum hjá kommunustýrislimi fyrir dómsveldi samsvarandi 63. gr. í grundlögini, sum so hevur endaliga orðið at siga í spurninginum.

Sambært 9. gr., 3. pkt. skal bygdarráðslumur sjálvur sige frá, um hann heldur iva vera um ógegni sítt, og er henda regla soleiðis at skilja, at limurin skal ikki sjálvur tulka hana øðrvísi enn so, at hann á lutleysan hátt eigur at ætla um, hvort tað man vera minsti ivi um ógegni hansara.

Avleiðingin av ógegni

9. gr., 2. stk ásetur, at tann ógegnigi limurin skal fara av fundi, tá ið málið, sum hann er ógegnigur í, verður viðgjört, og atkvøtt verður um tað. Hetta er eisini galddandi, tá ið fundurin er opin fyrir almenninginum.

Ógegnigan kommunustýrislum kann til-

taksmaður ikki verða settur inn fyri. Hetta gongur ikki ímóti 10. gr. í kommunulógini, sum ásetur, at um tað berst kommunustýrislimi frá at móta í meiri enn 1 mánað, so kann tiltakslimur verða innkallaður. Tíðaravmarkingin vísir, at her er hugsað um stóðuna, tá ið kommunustýrislimur t.d. er burturstaddir ella sjúkur.

Nevndin, sum gjørði uppskot til fóroysku kommunulóbina, hevði skotið eitt ískoyti til 9. gr. upp, sum var soljóðandi:

»Hann kann tá krevja, at málid verður útsett til næsta fund, har tiltaksmaður hansara tekur lut í staðin fyri hann.«

Hetta stk. varð lagt burturúr eftir nevndarviðgerð í tinginum ¹²⁾. Nevndin segði hetta stk. vera ímóti meginregluni í 10. gr., sum hon helt vera góða, tí tað fer ikki at bera til at kalla tiltaksmann inn í heilum.

Hvat er at gera, um ógegni leggur kommunustýrið lamið?

Tað fer at henda, at ógegni ber við sær, at kommunustýrið ikki verður samtyktarfört, tá ið ov fáir limir eru á fundi. At eingin avgerð skal verða tikin, er ikki ætlanin við kommunulóbini, og er naggatódn íkomin í hesum fóri. Eingin tiltakslimur kann verða innkallaður smb. omanfyri, og teir vantandi limirnir eru burturstaddir, tí teir eru ógegnir.

Stóða skal verða tikin, so tríggir eru kostirnir í at velja:

- Tiltakslimirnir varða innkallaðir hóast 10. gr.
- Kommunustýrið tekur stóðu við teim

ógegnigu limunum. Ein »tekur útyvir« við ógegninum.

- Teir kommunustýrislimir, sum eftir eru, taka stóðu, hóast kommunustýrið er ikki samtyktarfört.

Í hesi serstóðu er besta loysnin helst a), síðan b) og síðan c), tá ið nú lóggávan onga leiðbeining gevur um, hvussu tað slepst burtur úr hesum vandamáli.

Hvat gildi hevur avgerð tikin av kommunustýri, har sum ógegnir limir hava tikið lut?

Hevur kommunustýrislimur tikið lut í atkvøðugreiðslu, hóast hann er ógegnigur, og hansara atkvøða fórkaði snarið, er greitt, at ógegnið hevur havt so stóran týdning fyri endaliga úrslitið í málinum, at avgerðin er ógild. Ógild í hesum sambandi týdir, at avgerðin fær ikki rættaravleiðingar eftir sínum innihaldi.

Er stóðan tann, at ógegnigur kommunustýrislimur hevur tikið lut í fundarviðgerðini og atkvøðugreiðsluni, men úrslitið ikki verið honum til »fyrimunar«, er avgerðin helst ikki ógild. Klagumál kemur vanliga einki, tá ið soleiðis er.

Eftir frøðiligari áskoðan ¹³⁾ ¹⁴⁾ eיגur avgerðin at vera ógild, tó at atkvøða hins ógegniga ikki »fórkaði snarið«, tí at tað er óvist, um hinir kommunustýrislimirnir hava staðið nóg frír til at taka stóðu á fundinum.

Heimildir.

- Ársfrágareiðing fyri Føroyar 1983.
- Løgtingstiðindi 71 B skjal 3, s. 11.
- Folketingstideinde 1967-68 A sp. 116.
- Skrif innanríkismálaráðsins frá 24. juni 1968.

- 5) Skriv innanríkismálaráðsins frá 21. februar 1962.
- 6) Skriv innanríkismálaráðsins frá 20. august 1968.
- 7) Skriv landsstýrisins frá 25. sept. 1986.
- 8) Skriv innanríkismálaráðsins frá 23. desember 1968.
- 9) Skriv landsstýrisins frá 28. desember 1984.
- 10) Erik Harder: Dansk Kommunalforsvaltung, Kbh. 1970, s. 21.
- 11) Poul Andersen: Dansk Forvaltningsret, Kbh. 1963, s. 453.
- 12) Løgtingstíðindi 1971 A s. 94.
- 13) Poul Andersen: Dansk Forvaltningsret, Kbh. 1963, s. 453.
- 14) Carl Aage Nørgaard: Forvaltningsret, Sagsbehandling, Kbh. 1972, s. 191.

Summary

The article deals with the competence of members of local councils to take part in decision-making in local government, in cases where they have a personal interest. The legal grounds for regarding a council member as not being competent are explained. Several concrete examples are examined. The question of who in the Faroes has the authority to declare a council member incompetent, and the consequences of barring a member from participation are discussed. The article deals also with the situation where a local council does not have a quorum because too many members are absent due to incompetence. Finally the validity of decisions in which incompetent members have taken part is examined.